

УДК 1:316.3

В.Г. ВОРОНКОВА, (доктор філософських наук, професор, зав. кафедри менеджменту організацій)

Запорізька державна інженерна академія, Запоріжжя

valentina-voronkova@yandex.ru

ФОРМУВАННЯ НООСФЕРНОЇ КОНЦЕПЦІЇ РЕГІОНУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розкривається сутність ноосферної концепції регіону, в основі якої ідеї В.Вернадського про гармонійні відносини в усіх сферах життєдіяльності суспільства; обґрунтовуються напрямки ноосферної економіки, яка структурує конструкт духовної економіки, в яку включається примат духовних потреб над матеріальними; відмічається, що ноосферна економіка як «економіка суспільного інтелекту» є освітня економіка, у якій освіта стає «базисом базису» духовного і матеріального відтворення.

Ключові слова: ноосфера, ноосферне мислення, ноосферна економіка, освітня економіка, духовне і матеріальне відтворення, ноосферна концепція регіону, глобалізація, локалізація

Ноосферна концепція регіону ставить своєю метою реалізувати ідею В.Вернадського про розвиток гармонійних відносин в онто-соціо-природних процесах людської життєдіяльності на основі знання, релігії і філософії. Ноосферна концепція осмислює уявлення про особливу роль людини у Всесвіті як єдиного носія розуму і направлена на формування діалогу (полілогу) між людьми різних культурних традицій, національностей, релігійних конфесій, поколінь і гендерних відмінностей і визначена у Декларації тисячоліття ООН» [1, с. 257-269]. У соціальному організмі регіону як світі-онтосі-континуумі повинна сформуватися здоровою кожна клітинка організму, яка повинна бути стійкою до динаміки космічного життя, ментальних вихрів, силового впливу зі сторони інших цивілізацій. Ноосферний погляд вселяє віру в те, що «на вершині свого розвитку людина буде у змозі творити світ паралельно з природою, не руйнуючи світу, створеного ним» [3, с. 127]. Ноосферу слід визначити як сферу розуму, яка сприяє гармонічній взаємодії всіх життєвих факторів, що забезпечують необмежений за часом розвиток Людства з його абсолютними функціями – пізнанням Всесвіту, продукуванням життя і розвитком людського потенціалу, що постійно розвивається [2].

Проте без повернення людині праці її трудової гідності, без активної участі людини у всіх процесах взаємодії економіки і природи, еколого-охоронного господарського природокористування, ноосферна економіка не може бути реалізованою. Ноосферна економіка регіону є планово-ринковою, інтелектуальною, наукоємною, освітоємною, квалітативною економікою, що формує світ-соціум-екологію з точки зору соціальної чи гуманітарної політики, у центрі якої людина як творець всього сущого. Економіка, з поступовим переходом до прибутку, як провідного функціоналу ринку і управління, повертається до функціоналу якості життя на планових началах

управління сучасним соціумом. Прогрес ноосферної якості життя як провідний показник ноосферно-економічного прогресу допомагає управлінню результативно вирішувати проблеми, здійснювати раціональний вибір, генерувати інноваційні матриці культури. Ноосфера як глобальна оптимізована соціально-економічна система уявляється як комплекс чотирьох взаємопов'язаних підсистем: 1) природної (вода, повітря, клімат, флора, фауна); 2) економічної (населення, промисловість, сільське господарство, транспорт); 3) соціокультурної (наука, мистецтво, охорона здоров'я, освіта, релігія); 4) етносоціальної (побут, традиції, звичаї, мова).

Ноосфера – це безперервно розширяюча у просторі і часі сфера розуму і духу, сфера, на якій базується життєдіяльність сучасної цивілізації, ядром якої слугує історична біосфера Землі. Необмежена у часі життєдіяльність Земної цивілізації досягається гармонійною взаємодією людства і біосфери, регламентованим індексом стійкості розвитку (менше одиниці), і гармонійним розвитком всередині самого суспільства, що визначається індексом соціально-економічної дисгармонії (менше 10-15). Ноосферна економіка регіону як «економіка суспільного інтелекту» представляє собою освітню економіку, у якій освіта виступає «базисом базису» матеріального і духовного відтворення якості людини, якості освітніх послуг у суспільстві, якості суспільного інтелекту. Ноосферна економіка регіону – це економіка, яка спирається на ноосферно-технологічний базис, який залучає суб'єкта до соціокультурних процесів даного соціуму. Ноосферна економіка як економічна і соціально-філософська наука включає у свої закони закони соціально-економічного розвитку окремих регіонів, з врахуванням дії закону енергетичної вартості, специфічних умов взаємодії господарсько-природно-ноосферної системи з регіональними особливостями виявлення гомеостатичних механізмів Біосфери і Планети Земля. Ноосферна економіка є економіко-господарською основою соціоприродної еволюції на основі суспільного інтелекту і освітянського суспільства» [3, с.13-24]. Суспільство як відкрита система, виявляючи свої іманентні сили розвитку, сприяє відтворенню своїх складових компонентів суспільного організму, формуванню загальнолюдської парадигми культури і цінностей. Розвиток чи еволюція відкритих систем (у тому числі складноорганізованих систем, як людська свідомість чи суспільство в цілому) відбувається за загальними для всього Космосу об'єктивними законами. Знаючи космічні закони, що регулюють світ, можна пройти через кризи з найменшими втратами до розвитку суспільного цілого. Такими законами розвитку відкритих систем являються закони самоорганізації і вільної волі у точці біфуркації при режимах із загостренням. Розвиток ноосферної економіки сприяє коеволюції (тобто узгодженої еволюції), яка означає, що гармонічно організоване суспільство виникає тоді, коли стратегія розвитку Природи і стратегія розвитку людства не суперечать один одному, а співпадають. Коеволюція – це співрозвиток взаємодіючих елементів однієї системи, яка розвивається і зберігає свою цілісність. Найбільш перспективними є типи співрозвитку, які передбачають

зближення двох взаємопов'язаних еволюціонуючих систем, а не рух до конвергенції. Останнє означає взаємну адаптацію, тобто коли зміни, що відбулися в одній з систем, ініціюють такі зміни в іншій системі, які, як мінімум, не приводять до небажаних чи тим більше неочікуваних наслідків. При аналогічних взаємодіях обов'язковою є деяка відносна симетрія, що означає рівнозначність коеволюціонуючих систем, що передбачає у кожній з них наявність набору потенційно можливих змін. Коеволюція сприяє збереженню різноманітності у системі, елементи якої коеволюціонують, що визначає безумовну коеволюцію системи перед конфліктним розвитком. Згідно з В.І.Вернадським, наша планета і Космос уявляються як єдина система, у якій життя як жива речовина зв'язує у єдине ціле процеси, що протікають на землі, з процесами космічного походження. Сучасні досягнення науки вже сьогодні дозволяють зробити кроки у формуванні принципу єдності енергоінформаційної взаємодії природи і суспільства і на цій основі створити ряд нормативних і законодачих актів, які можуть стати визначальним вектором космічного мислення і світогляду, які будуть сприяти розвитку цивілізації XXI століття [4].

Вже сьогодні активно розвивається ноосферне мислення, що представляє собою ключовий фактор ноосферогенезу, всієї концепції ноосфери. Ноосферогенеза переживає самий складний етап, на якому відбувається вибір основного напрямку розвитку. У межах біосфери відбувається боротьба самих різноманітних стратегій, одна з яких являє собою формування ноосферної оболонки, квазірівновагомий подальший розвиток людства. Проте цій стратегії протистоять інші, у тому числі і руйнівні, в результаті чого ноосфера може і не відбутися, тому так важливим є формування ноосферного мислення і світогляду. У ноосферному мисленні слід виділити декілька основних напрямків: планетарне мислення, формування нообіогеоценозів, усвідомлення ноосферогенезу в цілому. Людина не може поки що охопити своєю свідомістю всі аспекти ноосфери: її багатомірність, складне ієрархічне облаштування і саморозвиток. Першою фундаментальною задачею у процесу становлення ноосфери являється формування **планетарного мислення**. Ноосферна економіка як найбільш широкий синтез економічного і гуманітарного знання, покликана розкривати принципи і закони ноосферного господарювання у регіоні, діючого у просторі гомеостатичних механізмів біосфери і планети земля. Ноосферна економіка структурує конструкти духовної економіки, у якій економічна поведінка «економічної людини» повинна включати примат духовних потреб над матеріальними потребами. Про те, що господарство являє собою явище духовного життя, говорив С. Булгаков, і таким його робить його саме свобода творчості. Ноосферно-духовна концепція регіону проголосила однією з головних цілей - формування мистецтва управління, що являє собою сукупність державних (публічних цілей), направлених на вироблення ефективних і якісних управлінських рішень. **Головна функція ноосферного мислення** – це забезпечення інтегральної цілісності, єдності, безпеки і добробуту своїх громадян, що забезпечується за рахунок вмілого Формування ноосферної концепції регіону в умовах глобалізації

керівництва та ефективного управління. Так як регіону завжди доводиться долати постійно дисипативні структури, повинен бути вироблений адаптаційний механізм самоорганізуючої системи за рахунок кооперативних зв'язків, організації регіонального простору для того, щоб не тільки виживати при різних ідеологічних впливах, але й протистояти руйнації усталеного, формуючи єдиний соціальний організм [5,284с.].

Ноосферне адміністрування означає сукупність таких процесів, у яких поєднуються три види еволюції – природна, соціальна і власне діяльнісна. Перш за все ноосферне мислення формується на основі наукового менеджменту, виходить з синергетичного і нелінійного бачення шляхів подолання загальноцивілізаційних проблем. У контексті моделі останньої можливий альтернативний перехід від техногенної моделі розвитку, у якій людина протиставляється природі, до коеволюційної моделі існування людства, модель якої акцентує увагу на форумуванні ноосоціогенезу. Ноосферна концепція управління регіоном означає, що політика визначається сферою розуму (ноосферою), моралі і справедливості, базується на науково-раціональній і морально-справедливій основі, на ноосферних підходах до розвитку суспільства. Ноосфера регіону представляє собою таку гуманістичну сферу управління, в якій управління реалізується морально-справедливим розумом і глобальним інтегральним інтелектом. Критерієм рівня розвитку і якості життя людини є гуманістичні цінності і знання людини, яка живе в гармонії з оточуючою природою і природним середовищем. В контексті вироблення ноосферних функцій управління регіоном враховуються: 1) екологічні особливості, потенціал території населення, оцінка стану соціоприродних ресурсів країни в біосфері Землі (еко-); 2) екологічні обмеження (норми) у способах взаємодії з природою – екологічність території земельного, водного, лісного, містобудівного господарства (техно-); 3) врахування критеріїв безпеки території в оцінці стану середовища життя населення (паспорт території) і функцій інститутів суспільства, що регулюють взаємодію з природою (-поліс).

Досвід людства свідчить, що ноосферні функції органів влади як гаранта збереження оточуючого середовища, екологічної безпеки населення реалізуються в екотехнополісі територіальних поселень держави – інституційній моделі біосферо-сумісного ведення господарства у певних умовах планети. У світоглядному контексті екотехнополіс – це ноосферна функція інститутів стійкого життєзабезпечення населення, безпечної життєдіяльності суспільства і стійкості господарства регіону і держави. Практично екотехнополіс – це ноосферна функція гармонізації взаємодії населення з середовищем життєдіяльності у регіоні. Вона охоплює весь комплекс знань про ноосферу, закони і тенденції її становлення і розвитку, включаючи концепції про перехід цивілізації до «стійкого суспільства» і «стійкої держави». Ноосферологія мислиться як та частина майбутнього, яка акцентує увагу на виживанні людства шляхом розвитку морального гуманізованого та екологізованого розуму, становлення ноосферного

колективного інтелекту на основі засобів інформатики. Забезпечення безпеки є основою стійкого розвитку у ході становлення ноосфери, що здійснюється головним чином за допомогою раціональних заходів, найновіших інформаційно-інтелектуальних технологій. З однієї сторони, мова йде про використання природних механізмів (типу природної безпеки, біологічної стабілізації і регуляції оточуючого середовища), які необхідно включати у сферу взаємодії природи і суспільства. З іншої сторони, гармонізація цієї взаємодії повинна досягатися за допомогою раціонально-духовних механізмів, що оптимально організують соціальну діяльність і переводять її на інтенсивно-коеволуційний шлях розвитку, що у сукупності забезпечує всезагальну безпеку і стратегічну стабільність. Саме у ноосфері досягається системно-синергетичний синтез всіх складових стійкого розвитку, причому не тільки у самому соціумі, який виступає як ноосферно-глобальне ціле, але і в його взаємовідносинах з природою, як земною, так і космічною. Причому у відношенні космосу також у перспективі повинна бути забезпечена безпека у результаті становлення космоноосфери, в контексті якої глобальна безпека забезпечується у її зовнішньому, геокосмічному і власне космічному варіантах, про які мріяв К.Ціолоковський в контексті взаємодії людини і Всесвіту [6, 148с.].

Проте зауважимо, що поки що Україна є далекою від ноосферного економічного розвитку і мислення. Досить назвати окремі цифри, які свідчать про розвиток України: Україна займає 76 місце по індексам людського розвитку із 176 країн; 110 місце із 122 країн згідно з розвитком Індексу екологічної стійкості, визначеному у 2001 р. на Всесвітньому економічному форумі у Давосі; 137 місце із 142 країн з цього ж Індексу екологічної стійкості (у п'ятірку лідерів увійшли Фінляндія, Норвегія, Канада, Швеція і Швейцарія); 138 місце щодо привабливості бізнесу; 13 місце у рейтингу росту зовнішнього боргу. За даними світового банку, Україна посідає четверте місце у світі за кількістю прийнятих мігрантів. Все це свідчить, що управління складними сучасними системами в умовах ринкової економіки є надзвичайно складним процесом, який повинен враховувати багато факторів – економічних, політичних, міжнародних, глобалізаційних, екологічних, що породжують безліч ризиків. Україна як самостійна держава, маючи великий природний, економічний, культурний та інтелектуальний капітал, зацікавлена в удосконаленні європейської архітектури безпеки. В умовах глобалізації країна стикається з більш складними проблемами, які пов'язані з нестійкими рівновагомими станами у політиці, економіці і суспільстві. Хаос, порядок і самоорганізація, як у природі, так і у суспільстві, виникають у відповідності з законами складних динамічних систем. Тому слід враховувати в управлінні складними соціально-економічними системами ноосферного мислення: перехід від лінійної до нелінійної динаміки; самоорганізацію і динаміку у природі і суспільстві; самоорганізацію і динаміку в економіці і суспільстві; самоорганізацію і динаміку в комп'ютерних, інформаційних і комунікативних системах; самоорганізацію і динаміку в управлінні

Формування ноосферної концепції регіону в умовах глобалізації

підприємствами і адміністративними системами; самоорганізацію і динаміку у глобалізаційну епоху. Країни і нації також представляють собою складні соціально-економічні і соціально-культурні системи, розвиток яких підпорядковується законам нелінійної динаміки. Нелінійна динаміка означає, що цими процесами у всіх деталях неможливо управляти централізовано. Тому необхідно своєчасно розпізнавати моменти нестійкості і можливі параметри порядку, які можуть домінувати у глобальних тенденціях розвитку. Вчені засвідчують, що в наших силах впливати на нелінійну динаміку і нелінійні процеси. В умовах нелінійного динамічного розвитку вільних ринків організації і підприємства повинні перебудовуватися, а самоорганізація необхідна для того, щоб справитися із зростаючою складністю нелінійного розвитку [7, 254с.].

В управлінні складними соціально-економічними системами слід виділити шість найбільш перспективних напрямів розвитку технологій, які будуть сприяти підвищенню ефективності наукової компоненти суспільства сталого розвитку: комп'ютери (програмування, Інтернет та макросхеми), телекомунікації, біотехнології, аерокосмічні, нанотехнології та альтернативна енергетика. Це ті напрями розвитку «суспільства знань» чи ноосферної економіки, що можуть привести до швидкого росту економіки, уникаючи згубного впливу на навколишнє середовище, тому, потрібно зробити ці напрямки пріоритетними для української економіки. В Україні є всі можливості стати провідною науково-розвинутою державою, але для цього потрібно докласти зусиль не тільки науковцям, а й владі і суспільству в цілому. Необхідно сформувані ноосферні індикатори безпеки поколінь, виокремлюючи регіональні критерії випереджаючого стратегічного планування та управління, адаптовані до соціально-економічних умов кризових (чи депресивних) регіонів. Під індикатором (лат. indicator - указатель) ми розуміємо доступну спостереженню і визначенню характеристику якості середовища життя населення; під індексом (лат. index - показник) - комбінацію індикаторів, що виражають міру чи критерій розумності взаємодії суспільства з середовищем проживання. Філософія ноосферного правління як нова парадигма управління розвитком сучасного соціуму розуміється як особливий тип свідомої діяльності людини, духовної практики, творчий процес, вища форма свідомого розвитку, що є доступною людині. У цьому смислі розвиток не може бути вписаним у систему детерміністських зв'язків типу «стимул-реакція», не може спиратися на принципи детермінізму чи біхевіоризму. Для онтології ноосферного управління і розвитку принципове значення мають два питання: 1) співвідношення штучної і природної компонент; 2) суб'єкта і суб'єктності в цілому. Онтологічні аспекти ноосферного управління розвитком тісно пов'язані з аксіологічними чинниками, що передбачає перехід від наявного стану соціуму до належного. Протиріччя між наявним і належним заставляє звернутися до поняття «цінності». Управлінню розвитком властива особлива форма цілепокладання – конструювання «образу майбутнього», побудовою суб'єктно орієнтованого і проектно усвідомленого світу. Та сфера, у якій

Воронкова В.Г., 2013

можливий передбачуваний у практиці управління розвитком перехід з ідеального стану у реальний, є сфера суб'єкт-об'єктна, сфера діяльності, причому діяльності усвідомленої, в контексті якої керований розвиток – це усвідомлений розвиток, що базується на принципах і методах наукового (державного) менеджменту [8, 256с.].

Філософія ноосферного управління як нова парадигма управління розвитком сучасного соціуму включає таку категорію, як якість управління соціумом, так і якість самого соціуму. Теоретичні основи якості управління направляють дослідника до того, щоб виявити необхідні риси, ознаки, які, з однієї сторони, виражають універсальні зв'язки речей і явищ розвитку сучасного соціуму, а, з іншої, дозволяють зрозуміти смислові відтінки різних ситуацій, які ще далекі від якості управління соціумом (деструктивні явища і процеси). Так, одна група вчених дотримується думки, що якість управління – це результат управління, що виражається в досягненні поставленої цілі, інші управлінці вважають, що якісне управління – це прийняття якісних рішень; на якість управління впливають глобалізовані процеси, що розгортаються в сучасному світі. Місце і роль глобалізації не можуть бути адекватно зрозумілими без аналізу того впливу, який вона здійснює на ментальність, соціальну поведінку, «життєві світи» людей, «суб'єктів» чи «об'єктів», що приймають участь у цьому процесі. І від того, як змінюються мотиви і цінності, орієнтації людей, соціально-типові властивості особистості та її відносини з суспільством, у кінцевому рахунку залежить історичний розвиток людства. Одним з параметрів глобалізації являється розширення соціальних зв'язків, у які включений індивід, що супроводжується зростаючою дестабілізацією цих зв'язків і часто – розпадом стійких людських спільнот, здатних озброювати індивіда сукупністю чітких норм, цінностей, мотивів. Зіткнення розширення інформаційних горизонтів, які підсилюють тенденцію до імітації життєвих стандартів, що потрапляють у ці горизонти, і соціально-психологічної індивідуалізації, - здійснює потужний вплив на потреби.

В контексті філософії ноосферного управління як нової парадигми управління розвитком сучасного соціуму виділяється поняття «когнітивне управління», що використовується для посилення зворотних зв'язків суб'єкт-суб'єктного управління, постільки необхідно постійно відслідковувати, як проектні зміни впливають на підвищення ефективності всього управлінського організму. Управління у цьому процесі виступає як інформаційний вплив, в контексті якого інформація несе в собі не тільки готове рішення, а де термінується всією внутрішньою структурою того виду діяльності, який виконує функцію управління. У професійній практиці управлінців розробляється достатньо велика кількість технологій технологічного рівня, але вони, не маючи під собою будь-яких категоріальних засад, дають лише мозаїчну картину і знаходяться на рівні дослідницьких технологій та індуктивних знань. Слід виділити деякі групи технологій когнітивного управління: 1) рефлексивне управління регіоном, що включає рекламу, брендінг і формування культурних зразків переважно

Формування ноосферної концепції регіону в умовах глобалізації

через візуальне сприйняття; 2) управління знаннями, що об'єднує нові типи знань (тести, бази даних) і традиційні знання (факти, методики, моделі, проблеми, задачі); 3) управління через спільноти (партії, суспільні організації, молодіжні рухи, Інтернет-спільноти); 4) інфраструктурне управління, яке включає різні соціальні структури освіти, фізичної культури, мистецтва, форм дозвілля, корпорації, мережі; 5) нормативне управління, у тому числі законодавство, релігійні і моральні приписи, стандарти освіти, бізнесу, організаційні схеми і стратегії [9, с.17-28].

Якщо традиційні методи впливу на свідомість людей базуються на спробах контролювати інформацію, яка поступає ззовні, то когнітивні методи не змінюють суті самої інформації, але створюють умови, які сприяють тому, що вона отримує інший смисл і перетворюється на інше знання. При цьому враховуються наступні типи когнітивних факторів: базові механізми сприйняття, пов'язані з психофізіологічними особливостями; образна мова – метафори, порівняння і фігури мови; парадигми і міфи. Як свідчить аналіз сучасних знань з менеджменту, логіко-сміслова методологія управління суспільними системами підводить до правомірності визнання поряд з принципами натуроцентризму, політикоцентризму, економцентризму принципу культуроцентризму і визначення його гносеологічного статусу. Самодостатність принципу культуроцентризму підтверджується історико-культурним екскурсом, а евристична значущість відтворюється на фоні вітчизняної традиції соціального управління і пошуками шляхів виходу з проблемної ситуації, яка вбачається у наявності протиріччя між необхідністю подолання кризових симптомів в управлінській практиці сучасної України і відсутністю дослідницького підходу, що дозволяє створити відповідну теоретичну модель управління. При виявленні протиріччя виявляються дві взаємопов'язані проблеми: 1) предметна – заключається у концептуальному осмисленні управління як феномена культури і фактора продукування соціального і культурного, його суб'єкт-об'єктних складових; 2) процедурна проблема - вимагає рефлексивно-методологічного аналізу управлінської діяльності, виділення її основного принципу, конкретизованого у принципах, нормах, установках, правилах і механізмах.

Щоб визначити ефективність тих чи інших моделей ноосферного управління регіоном, необхідно зробити вибір існуючих варіантів і співвіднести існуючі у суспільстві базові цінності (менталітет, культура, стереотипи управління і мислення) з тими засадами, на які орієнтувалися при розробці альтернативних моделей управління. В основі глобалізації лежить космічний процес еволюції біосфери, яка, удосконалюючись у своєму творчому розумному соціальному бутті, стає геологічною силою (В.І.Вернадський), перетворюється поступово у ноосферу в інтересах розумного людства як єдиного цілого. Ноосфера є відповідність об'єктивній реальності, що характеризує стан розуму як системну завершеність, і характеризується оптимальною відповідністю його негентропійної ролі у Всесвіті. Криза сучасного людства свідчить, що «західна» модель

Воронкова В.Г., 2013

глобалізації не відповідає сучасним ноосферним параметрам. Класичні способи регулювання соціальних процесів є недостатніми у ситуації глобальних трансформацій. У цілому сьогодні формується комплекс проблем і викликів, пов'язаних з необхідністю упровадження у механізм регулювання соціальних процесів – «глокаперсоналізації» - розгортання і узгодження глобальних, локальних і соціальних регулятивів. Так як сьогодні відсутня цілісна філософська концепція розвитку сучасного соціуму, здатна виробити адекватний світогляд, ми пропонуємо сформувати філософію ноосферного управління, що базується на ноосферних засадах, - філософію публічного управління і адміністрування на всіх рівнях – від регіону – до центру; концепцію, здатну обґрунтувати стратегію виходу з глобальної проблемної ситуації і сформувати концепцію інноваційного розвитку сучасного українського суспільства з його переходом на шостий технологічний уклад, на формування патріотичної національної еліти, яка стане аттрактором ноосферного мислення і світогляду [10, 485с.].

Список використаної літератури

1. Декларация тысячелетия ООН // Московский журнал международного права. – 2001. – № 1. – С. 257–269.
2. Доклад о развитии человеческого потенциала в Российской Федерации в 2000 г. / под общ. ред. проф. С. Н. Бобылева. – М. : Права человека, 2001.
3. Иншаков О.В. О новых методологических подходах в стратегическом планировании развития макрорегионов России / О. В. Иншаков // Экономика развития региона: проблемы, поиски, перспективы: ежегодник. Вып. 4. – Волгоград : Изд-во ВолГУ, 2004. – С. 13–24.
4. Йоханнесбургская декларация по устойчивому развитию // Вестник экологического образования в России. – 2002. – № 4. – С. 5–6.
5. Бех В.П. Философия социального мира: гносеологический анализ. – Запорожье.: «Тандем-У», 1999. – 284 с.
6. Бех В.П. Человек и Вселенная: когнитивный анализ: Монография. – 2-е изд. доп. – Запорожье: Просвіта, 2004. – 148 с.
7. Воронкова В.Г. Філософія гуманістичного менеджменту (соціально-антропологічні виміри). Монографія. / Воронкова Валентина Григорівна. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2008. – 254 с.
8. Воронкова В.Г., Фурсін О.О., Сапа Н.В. Соціально-орієнтоване державне управління: монографія / О.О.Фурсін, Н.В.Сапа, під ред. д.ф.н., проф.. Воронкової В.Г./ Запоріжжя, ЗДІА, 2011.- 256с.
9. Воронкова В.Г. Формування синергетично-рефлексивної моделі самоуправлінського суспільства: цивілізаційний контекст / В.Г.Воронкова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2012.- Випуск №49. - С.17-28.
10. Человек и общество: ноосферное развитие [монография / О.С.Анисимов, Г.В.Атаманчук, В.К.Батурич и др.; под ред. В.Н.Василенко и др.]. - Москва; Белгород: Белгор. обл. типогр., 2011.- 485с. - (Энциклопедия ноосферных знаний).

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. United Nations Millennium Declaration // Moscow Journal of International Law. - 2001. - № 1. - P. 257-269.
2. Human Development Report for the Russian Federation in 2000 / edited by Professor SN Bobylev. - New York: Human Rights, 2001.
3. Inshakov, O.V. on new methodological approaches to strategic planning of macro-
Формування ноосферної концепції регіону в умовах глобалізації

regions of Russia / O. Inshakov // Economy of the region: problems, finding prospects: Yearbook. Release. 4. - Volgograd: Publishing House of the Volga, 2004. - P. 13-24.

4. Johannesburg Declaration on Sustainable Development // Journal of Environmental Education in Russia. - 2002. - № 4. - P. 5-6.

5. Beh V.P. The philosophy of the social world: epistemological analysis. – Zaporozhye: "In Tandem", 1999. - 284 p.

6. Beh V.P. Man and the Universe: cognitive analysis: Monograph. - 2nd edition enlarged. - Kiev: Enlightenment, 2004. - 148 p.

7. Voronkova V.G. Philosophy of the humanistic management (socio-anthropological measurements). Monograph. / V. G. Voronkova. - Kiev: RIO DIG, 2008. - 254 p.

8. Voronkova, V.G., Fursin O.O., Sapa N.V. Socio-oriented governance: a monograph / O.O.Fursin, N.V.Sapa, ed .. PhD, Professor. Voronkova. V.G. / Zaporozhye, DIG, 2011. – 256 p.

9. Voronkova V.G. Formation of synergistically-reflective model local government society: civilization context / V.G.Voronkova // Humanitarian Bulletin Zaporozhye State Engineering Academy: [Collected Works] - Zaporozhye: DIG Publishing, 2012. - Issue number 49. - P.17-28.

10. Man and Society: The noosphere development [monograph / O.S.Anisimov, G.V.Atamanchuk, V.K. Baturin and others.; Edited V.N.Vasilenko and others]. - Moscow, Belgorod: Belgorod Regional Printing, 2011. – 485p. - (Encyclopedia Noosphere knowledge).

В.Г. ВОРОНКОВА

Запорожская государственная инженерная академия, Запорожье
valentina-voronkova@yandex.ru

ФОРМИРОВАНИЕ НООСФЕРНОЙ КОНЦЕПЦИИ РЕГИОНА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Раскрывается сущность ноосферной концепции региона, в основе которой идеи В.Вернадского о гармонических отношениях во всех сферах жизнедеятельности общества; обосновываются направления ноосферной экономики, которая структурирует конструкт духовной экономики, в которую включается примат духовных потребностей над материальными; отмечается, что ноосферная экономика как «экономика общественного интеллекта» есть образовательная экономика, в которой образование становится «базисом базиса» духовного и материального воспроизводства

Ключевые слова: ноосфера, ноосферное мышление, ноосферная экономика, образовательная экономика, духовное и материальное воспроизводство, ноосферная концепция региона, глобализации, глокализация

V. VORONKOVA

Zaporozhye State Engineering Academy, Zaporozhye
valentina-voronkova@yandex.ru

FORMATION OF THE NOOSPHERE CONCEPT REGION IN GLOBALIZATION OF REGION IN

The essence of the noosphere concept of the region, based on harmonic ideas V.Vernadsky relations in all spheres of society, grounded direction noosphere economy, which structures the construct of spiritual economy, which includes the primacy of the spiritual over the material needs, noted that noosphere economy as "the economy social intelligence "is an educational economy in which education is" basis of basis" spiritual and material reproduction.

Key words: noosphere, noosphere thinking noospheric economics, education economics, spiritual and material reproduction, noosphere concept of region, globalization, glocalization

Стаття надійшла до редколегії 29.12.12

Прийнята до друку 02.01.13